

ՄՈՒՍԵՅՔ ՄԵՍԵԼՑ

ՇԵՒՆԻՆԻ ԳՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Այս խաղերուն թէթարդանունը և թէթ
նըրկացանքն իրատեսքը հեղինակը իրեն
կը պահէ :
Հեղինակին ուղղութեամբ որ և իցէ նա-
մակ Սերժանդի Մարգարեան յարգոյ
Պ. Յարութեան գրատունը խրհօրե-
լու է :

ԹՎՏԵՐԸ

Տարեկան դինն է կտնիկն 50 գնին
Ձեզանեայ » » 35 »
Սինն մէկ թիւը դաս դաս 80 մը
Պարս երթալիք թիւերուն շատրուն
ծախիչ անուկն վրայ է :
Այս շարժանքերը ամեն շարժ
քերը կը իրատեսքով :

ԿԵՅՅԻՆ ՅԵՐԵՅԻ ԿԵՆՕՒՅ ԲԵՐԵՐԵՐՔ ԸՕԳԻՍ

Հայկեան սեռին ստուարոյ
ազնուատիրո թախտարք,
անձինք յաւերժ մնացն
պերճ դալանի Չեր սրարք :

Կրտստարեա սիրաչ համայն
ըզձեր զարծոյ՛ յիշատակ՝
Թո՛ղ կրեցնի միշտ անդու
այժմ՝ և յապոյն յամենակ :

Ըրտոյկին սար միրտս
կենաց մարգինս տուող վերջ՝
մի իշխեցէ տալ իսխան
և Չեր չբեղ փառաց պերճ :

Ե. Ս. Ս.

Արտախոթեամբ սրտի կը ճոնտոցանեմ,
որ իմ ցանկալի նորատակին համեար համար՝
որ և սիրելի Վաղին օղտակար ծառայութիւն
մը լինել, զորս որ թաճալեյութիւն մը ստու-
ցայ՝ դեկտեմբեր 2ին հետեւեալ նամակը
լնդանելով. զոյն որ բոս ինկարոյ յուղարկող
Վաղանի Վնին կը հրատարակեմ՝ ի բերե-
րութիւն Վաղանի համազգեաց խնց :

« Խաղի գ. »

1 դեկտեմբեր, 1857.

Կիրակի, կիս—դիւնը :

Ըրժանայարդ և Վաղանի բարեկամ :

Չեր ազգոցում և ամենազատուական
շարժանքերմիջե համակրութիւնն յախա-
ղանց գրաւած ըլլալով՝ Խաղի գի թէ Մուրք
Կրտստեան սիրաչոյ ընկերութեան Սեփարա-
սիւ Վաղանի և թէ Վնի երկուսից ընկե-
րութեան օտոմնակը անդամները այսոյ մաս
նասը ժողով մը ըրին ձեր նորատակին զերաւ
համակրող սակաւ ինչ ձեռնառութիւն ընե-
լու համար և որպէս իրենց մասնաւոր
ստորադրում օրինակներն ըստ Ան օրինակի
ստորադրելով. սրանց 23 օրինակը զպրցին
որպէս Վաղանի, և 20 օրինակը Վնի եր-
շասիրաց ընկերութեան անդամները :

Կտն Սեփարա Ստեփան Սիրաչի
Վաղանի բառ իւր Վաղանի ստեղծութիւն
ընթացեալ ըստ համարի. Ա օրինակի ստու-
րագրութիւն : Կրտստի թէ ամեն կիրակի Սոյ-
րաբարաչիս ցանկան հայաբնակ պիւղիքը
անդամի ծառայիչը գումարութիւն ձեր ամենա-
բաւ նպատակին համեար միջոցները գիւրա-

ցնելու համար : Կրտստը կրտստի, կը
յուսամ որ Խաղի գի այս բարի օրինակը
շատերու զրգիւն մը կը ըլլայ. և այսպիսի պատ-
ուական ձեռնառութեամբ մը դէմն ելած զժ-
ուարութիւնները կը յաղթուին :

Ըրդարե ամենքս շատ երախտաւորս ըլ-
լալու կնք՝ որ այսպիսի ազնիւ և երանարուն
պիւն մը բոցորակն կը նստի յայտու և ի
պարճանա Վաղին, և պէտք է որ բոս ամե-
նային ստուարամասոյց ըլլանք, որպէս զի որ
մի սխտաւ համարեալ ըստ ստորաչ զարեւուն մէջ
այսպիսի շքանց անդամի մը ստուարաւոր ըլլա-
լուն իրաւացի յառնուա համար : Այս բա-
նիս բառական թաճալեր կը կարգան սցմեան
Կրտստացի բառարեալ ազգերը. որոնք
լնդան կը լարճատրին իրենց զրազմները և
բախտապէս օրով՝ իբրև ազգին ըստ ստորինե-
րը և բարեբարները :

Կը ինկարեմ անձեանց, որ շախտանց
համեարութեամբ այս փոքրիկ ըսոյց ի սրտե
և ներքին համոզմամբ գրաւած նամակնս ամ
բոցը հրատարակելն ըստ շնորհ, յաւարով
որ այլոց ալ մեծ յարգում մը կը ըլլայ տաւարել
ի յաւաճալիս ընկերութեան ցանկալի Ստեփան
Ստեփան և յետագոյ սերնդոց սը բարի օ-
րինակ մը Վաղանի և Վաղանից
ձեռնառութեամբ :

Միամ

անձնատուեր բարեկամ ձեր

Յ. Սեփարաչեան :

Կրտստ շախտանց արտախոթիւնը լնդ
կրտստ բացատրել իմ սիրելի ընկերացուցս,
կրտստ ինչ պիտ սրտու և հուստու մէկը թաճալե-
րկու մտք իրկու ամ այսպիսի մէկ գրութիւն
մը ձերոս համեար կը կարգում :

Ըրդ ինչ նախ կրտստ ընծայել, կամ
ինչ փոխարեւ կրտստ՝ հաստոցանել ստանկ զ-
բուար իրաւացի մը կարգաւոր, և սխտա օրակն
խաւար ամազիւր փարատելով, զոյն ըստաւ-
րող Վաղանի Վաղանի անունը : Սեփ

շախտանցութիւն մը բոս պիտ ըլլամ, կը
բեմ :

Կապեցաւ պայծառ Վրի
Խաղի գի կես գիւնըն
նստերոս ի խաւարի
որ ցրուեց հապեց ամեն :

Կը յուսամ, որ Խաղի գի Վաղանի
Սեփարաչեան սիրտի զո՛հ ըլլան, թէ որ ևս
ալ իմ կողմնակ իրենց Վաղանի և Վաղանի
երախտաւորս սիրտս նստիլին : որն որ եր-
բեք յախտ մասնայ գիւնը Սեփարաչեան
ցանկալի յիշատակը. և սակեց վերջը աւելի
յոճարութեամբ և աւելի երանարուն կը ըստ
պիտ աշխատի իւր Վաղանի : Վաղին համար
ինչպէս որ կը փափարին յիշեալ Վաղանի
Կապեցալներս և համայն Վաղանի :

ՈՂՔՈՅՆ ՏԵՐԻՆԵՐԸ

Կը բաժնուիմ ընկե սրդ,
որքանք միւս մը Կրտստն
Թո՛ղ գործաներ ընդ զուարթ
միշտ սրտուէ Սեփարաչեան :

Թո՛ղ իրձիկը սիրելի՛
ուր մեր սրտերն կապուեցան,
պահէ թեղ, մինչև համակ
բոցը կենաց վերջին վայրկեան :

Կրտստները վարեկի
և ծաղիւնքը բաղբաւ հաստ
խոստ աղջեցին իմ սրտի,
թ' և կին ինձ անձնութիւն :

Կեզ Ստեփան կեբրք
տաճի անպամ որ տեսայ,
իմ սրտի զպայուելի

քէնէ ծածկել չըկրցայ :

Երբ աշուրներդ կապուտակ առ իս դարձան անգամ մը , սիրտըս՝ անոնց մէջ յստակ կարդաց հոգւոյդ խորհուրդը :

Կրնամ մոռնալ ես միթէ այն անուշիկ վայրկեանը , երբ ըլլի մօտիկ* կը հնչէր այդ բերանը :

Ըրդ՝ ստիպեալ տխրալից կուտամ քեզի բաժանման ողջոյնըս իմ ցաւալից , չտեսնել քեզ յաւիտեան :

Ողջամբ մնա՛ , ողջամբ մնա՛ , սիրտս պահող Սնկրիկա . ողջամբ մնա՛ դու իմ Օրիկանն ողջամբ մնա՛ յաւիտեան :

Պ Լ Ե Ն Դ Խ Ս Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Կանցնին օրերս տխրութեամբ , վայ եղկելի վիճակիս . . . Ես ի՛նչ ախտ է , լուութեամբ կայրէ ծաղիկը կեանքիս . . .

Ընցած թուած են արդէն քսան և հինգ գարուններս , բայց դարնան շքեղ վարդէն դեռ սիրուած չեմ դժբաղդըս :

Ո՛հ ես թշուառ արարած . երբ սիրտի զուարթագէմ փառաբանելով զՍտուած քաղցրիկ վարդըս իմ տեսնեմ . . .

Իրան ցաւօր լի Ղշարհ , ուր մարդկային ազգ համայն կը չարչարուն միշտ և յար Ղշնրպատակ և ունայն :

Ոմանք պատուոյ և փառաց ագահութեամբ կը զոհուին . . . աստ բազմութիւն պատանեաց միայն սուտով կը շահուին . . .

Կը գտնուի սակաւ մարդ երջանկութիւն վայելող՝ բարի գերդաստանի զարդ իւրեան համարձակ կոչող :

Ինչու հապա ես նոյնպէս պանդրխտութեան մէջ ընկած , համ չտեսնեմ օրերէս միշտ հանապաղ վշտացած . . .

Ընդ , մինչ երբ պարտիմ ես գանձի ետև ինտարով՝ հեռու մնալ ընտանիքէս բոլոր Ղշարհ շքելով :

Ինձ հարկաւոր չէ շատ գանձ եւ ոչ պարտեզ ծաղկափթիթ , այլ ունեւ ինձ վարդա վեհանձ եւ մէկ համեստ ինչ խորձիթ :

* Ըլլի մօտիկ Սնկրիկացւոց լեզուաւ կը նշանակէ իմ բաւ ընկա :

Յայնժամ փնտրուիլս դո՛հ , միշտ փառք կուտամ Ստուծոյ . իմ սիրելոյս կըլլամ զո՛հ փոխանակ առ իս սիրոյ :

(Երգող-Նախնային)

Կ Ա Տ Ա Ր Ի Ե Ի Ա Ղ Բ Ե Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր Դ

Ստուգուիլս Բայն-Նախնային՝ կատարելի է հիւշե ինչ կեցնոյացողս :

(Գիշեր ժամանակ . Լուսինը կը տեսնուի երկնից համարէն վրայ . և ժամացոյցը ուրեք կը զարնէ ըստ Լաւրոյացոց)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ա

ՆՍՏԱՐԻԷ

Կատարելի . (յետոք Լաւրոյ մը , ճերմակներ հագած , և ծանր խոյրերով գետին եղբին վրայ տան մը վայրկեան պըրտելով)

Ըհա դարձեալ միայնիկ կը շքեմ ապերջանիկ . . . Ժամերս կ'անցնին կը թաշն , սիրտս և հոգիս կը մնային . . .

Ըհ . . . Դեռ չեմ առած քաղցր ճաշակ Բնութեան անմեղ պարզեաց . այլ անձատման դառն բաժակ սրտիս բաժինն է եղած :

Ըհ , կը կնաւոր . . . Սի՛ թողուր գիս այսպէս անյոյս . ինձ խղճալոյս ողորմէ՛ . ուրախութեան արդ պայծառ լոյս սրտիս վրայ դու ծագէ՛ :

Օ՛ր դու կրնաս լուսոյ փոխել մէկէն ՚ի մէկ խաւարը , և ցնծութեամբ փայլեցունել վշտօք լեւալ սրտերը :

Դո՛ւ ես միայն , դո՛ւ ողորմած , և դո՛ւ միայն գթաւատ . կը դադրեցնես դառն արտասուաց հեղեղներըն յողբաւատ :

Դու ՚ի վաղուց երջանկութիւն չըվայելող դժբաղդին կը ցուցունես ողորմութիւն տալով ցնծումն իւր սրտին :

Ըրդ՝ ողբալոյս ձայնն ալ լսէ , քեզ կ'աղաչեմ ո՛վ Ստուած . իմ ինչո՞՞ սիրտս ալ մըխիթարէ՛ . եղբ՛ր առ իս ողորմած :

(աւուրեցր զեղբիւր անկելով) Ստուգուիլս . . . Ըհ , իմ սիրականս . . . Ի՛նչ արիւնալից պատճառով . . . արդեօք Ստուգուիլս արիւնն ալ խառնուած է իր ընկերներուն արեանը հետ . . . Ի՛նչ պիտի ընեմ ես . . . Ի՛նչպէս պիտի կարենամ ասորիլ . . .

(աւուրեցր երկին՝ վերջելով)

Վեզ կը յանձնեմ իմ Ստուգուիլս , ըրէ՛ ինչպէս որ կ'ուզես . և քեզ նաև իմին անձրս . որ գթաւատ հայր մըն ես :

(Ստուգուիլս . և կատարելի անոր վեջելով)

Ըհ . . . մայր իմ . . . քաղցրիկ մայր իմ . . . եղբ՛ր , և վշտակից եղբ՛ր քու աղջկանդ . . .

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Բ

ՍՍՏԱ ԵՆ ՆՍՏԱՐԻԷ

Ստուգուիլս . Ո՛հ , կատարելի իմ անուշիկ , ո՛չ թէ միայն վշտակից . . . այլ քու անմեղ սրտիդ փափկիկ կըլլամ նաև սփոփիլ :

Ես ալ երբեմնն ենթակայ եղած եմ այն զղայման՝ որով քու կին սիրտըդ հիմայ է անդադար ՚ի յուզման :

Թի՛ և դառն է բոլորովին , բայց քաղցր ալ է սրդարև . թէպէտ ծանր փափուկ սրտին , բայց հոգիին խիստ թեթև :

Իմ կատարինս . . . իմ աղջկա . . .

Կատարելի . (սիրուց ցոյցունելով) Հո՛ս ձգած է , հո՛ս , քաղցրիկ մայր , իմ Ստուգուիլս իւր սիրտը . . . ո՛հ , կը յիշեմ միշտ անդադար ես իրեն անոյշ սերը . . . (արտասուելով կ'իջնայ Տօրը կոբծի՛ն վրայ)

Ստուգուիլս . Եղբ՛ր իմ սիրելի կատարինս , մեր հիւղը երթանք . ուր կրնանք մեր աղջկանիկ վառարանին քով նստած խօսիլ : (կ'երևան)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Գ

ՌՕՆԱՑ

Ստուգուիլս . (աւուրեցր բերան վեհանայնութեամբ և ուրախութեամբ կը յայտնայ հիւշին . բայց յանկարծ սիրտ-Երեմի մը պատելով զեղբիւր՝ ես կը խառնուի)

Ըհ , անհաւատարիմ սիրտ . . . քիչ մնաց որ բոլորովին պիտի մոռնայ իր զայն՝ որ անկեղծաբար կը սիրէ զքեզ . . . արդ՝ ի՛նչ համարձակութեամբ պիտի ներկայանաս անոր առջին . և ի՛նչպէս պիտի կարենաս դարձեալ քու սիրելիդ կոչել զայն . . .

Ըհ , կատարինս . . . դու՛ որ հիմայ այդ հիւղին մէջն ես , արդեօք ի՛նչ ուրախութեամբ պիտի վազես իմ առջևս . և քու աղջիկ աշուրներէդ վար զլտորած արտասուաց գոհարները ի՛նչ ըզգացուցանի իմ կուրծքիս վրայ պիտի թափես . . .

բայց ես ի՛նչ վստահութեամբ կը խօսիմ . . . միթէ միայն ես անհաւատարիմ կրնամ գտնուիլ . . .

կարելի չէ՞ արդեօք , որ կատարինն ալ իր կողմանէ ինձ անհաւատարիմ գտնուած ըլլայ . . .

մանաւանդ կատարեալ իրաւունք ալ կ'ունենար , երբ լսած ըլլար որ Ստուգուիլս մէջ քիչ մը ժամանակ սիրտս լէսուին տուի . . .

ՄՏ. Լ Էստ...
զժգաղղ օրհորդ...
ն՛վ արգար և անապա Լ անկ, զեռ ջու
արդամութեամբ կը բեցանեն զիս փոխանակ
արտասիկի կերպով պատժելու...

Ի՛նչ իրաւունք ունէի եւ առջի բերան
Լ Էստը խորեղու, և վերջը յանկարծ զինքը
մերժելով իր թշուառութեամբ պատճառ ը-
լալու...

Իմ բերնուս կը խոստովանեիմ, որ Լըրկինց
պատճոյն արժանի եմ...
անմեղ Լ Էստ...
արդեօք սիտի մոռնամ կենացս մէջ այն
անկողնոյդ քով կանչեցիր, և ձեռուրներս
բռնելով կուզէիր միտնարել զիս վերջին խօս-
քերովը...

ՄՏ... զեռ ականջներուս կը հնչէ իւր
մայրը... կարծես իւր քովն եմ...
«Ռօնալտ, Ռօնալտ, մի՛ ջախը իմ
մահաւան վրայ. այլ քու սրտիդ անհաւա-
արմութեամբ վրայ ողբալով, սիրէ զայն ո.
բուն սիկդինն տուած էիր քու սիրտդ...
Ռօնալտ, եւ կը մեծնիմ, և դու կ'աղա-
սիս իմ վրաս խորհելն...
չուտով գերեզման սիտի մտնեմ, որ աչ-
ուրներէդ ծածկուելով ջրմանեցունեմ քու
սիրտդ...»

Ռօնալտ, զոնէ մի՛ երթար ասկէց,
մինչև որ քանի մը կաթիլ քերտ արտասուք-
ներ թափես իմ շիրմիս վրայ...»
Երբ ըստ այս խօսքերը. և այլուր-
ները առցս մէջ տնկելով և ձեռուրներովը
իմ ձեռուրներս սեղմելով թուա իւր ան-
մեղ հոգին...
(Ինչո՞ւ չեմ քեզ իմացուցել ՍՂ ողորմած Մ. Բա-
րէ, ներքէ իմ այս յանցանքիս... (անտ
նչ ինչիտան խորին լուսնեան ձեջ ծննդն շրայ
նայն ձեռնէ՝ որտէ՛ շրայ կ'ելլէ))

ՄՏ, ինչ որ կ'ըլլայ... ինչո՞ւ բոլոր
մը առաջ չ'եմ տեսներ իմ Կատարին...
(Գրե՛ւ շէր 'ի հիշու ինչ ձեռնայ, Բայ, յան-
կործ եւ ինչո՞ւ-տ)

ՄՏ...
Ինչո՞ւ սարսափ զիս կը պատէ...
սրտիս վերայ բեռ մը կ'զգամ...
բուն իմ հոգիս զիս կ'ընեղէ...
ՄՏ Բատուած իմ, այս ի՛նչ կ'ըլլամ...
Կատարին, Կատարին...
իմ քաղցրիկ սիրուհիս...
ալ չ'եմ զիմանար...
սիրտը է որ զգացմանցս յաղթեմ...
(Գրե՛ւ շէր 'ի հիշու և յանկարծ եր)

ՄՏ...
Թո՛ղ ալ ձգեմ և փախիմ...
այս փայրկեանը թո՛ղ վերջին փայրկեա-
նը ըլլայ որուն մէջ այս հիւզը կը տեսնեմ...
ՄՏ... Ի՛նչ ծանր է անհաւատարմու-
թիւնը...

Ողջամբ մնա՛ Կատարին,
ողջամբ մնա՛ նաղելի...
ալ մի՛ տեսներ բընախն
խոստումն աւրող զեղիկիս...
Ողջամբ մնա՛ ո՛վ հիւզիկ...
ողջամբ մնա՛ անառաակ...
ողջամբ մնա՛ք սիրելիք,
և նաղելոյս բարեկամք...

ՄՏ...
Ո՛վ Բատուած, իմ Բարբիս...

Ռօնալտ...
ՄՏ, կ'ըլլայի երջանկագոյն,
երբ Ռօնալտը ըլլար ինչ հեռ...
իրեն անմեղ սրտին սիրոյս
կ'ըլլայի զո՞՞ միտ և յուշտ...

Ռօնալտ - ՄՏ, նաղելիս... ՄՏ, ներս
մտնեմ... (Երբ կ'սկսէ շէր 'ի հիշու յառաջ
երբեք, յանկարծ ինչ 'ի հիշու-՝ Ռօնալտին էր-
դէ ԼԵԼԵ)

Ռօնալտ...
Իսկ իմ օրերս եւ ցաւերով
բոլոր ժամերս հասարակելով
սիտի անցնեմ եւ եղ կեցիս,
մինչև Ռօնալտը ըլլայ իմ բով...

ՄՏ կը խնդրէ՛մ Լըրկինց կրթած,
լըտէ ձայնըս իմ անարժան...
ողորմութեամբ դուրս բաց...
դարձուր առ իս զիմ սիրական...

Ռօնալտ... (Բարբիս յանկարծ) Կատարին, իմ
սիրուհիս... (Ինչո՞ւ չ'եմ քեզ իմացուցել ձեռնայ
նայն ձեռնէ՝ որտէ՛ շրայ կ'ելլէ)
Կատարին... Ռօնալտ...
ՄՏ, խորհեցայ...
աւանդ ինձ...

(Ռօնալտը արդէն ինչո՞ւ չ'եմ քեզ իմացուցել ձեռնայ
նայն ձեռնէ՝ որտէ՛ շրայ կ'ելլէ) Ռօնալտը
Կատարին, և Ռօնալտը հիշու ինչ ձեռնայ
նայն ձեռնէ՝ որտէ՛ շրայ կ'ելլէ)

Ո՛վ անայութիւն...
ն՛վ անմեղ խորհիմ...
անտեր մնացած զուն...
եղունկ խորհեցայ...

ՄՏ յատուածուս սիրտըս միտէ
չ'եր ուզեր քու մեծոց մտնել...
արդեօք չ'եր ինչ Կատարինէ,
որ թիւ մ'առաջ անոյշ կ'երգէր...

Ինչո՞ւ թիւնն անդամ զիս կը ծաղրէ...
իմ փառերս կ'աւելցնէ...
ՄՏ ո՛վ միտայ ինձ բարեկամ...
անմիտնար ես ինչ կ'ըլլամ...

Ռօնալտ... ՄՏ, մայր իմ, այս ի՛նչ սի-
տի ըլլայ... միտէ անկրկնելի Լուսնի սկզբն
զմեղ նեղելի...
Ռօնալտ... (Երբեք)

Ռօնալտ... (Դու քանի՞ քանքս ելլելով)
Օ իս կը կանչեն... ՄՏ... միտէ յուշիւ-
արդիկները զիս կը ծաղրեն... արդեօք լու-
եացս զործարանը խաղաղութեամբ է... ՄՏ,
փախիմ այս տեղէս... (Ինչո՞ւ չ'եմ քեզ իմացուցել
նայն ձեռնէ՝ որտէ՛ շրայ կ'ելլէ) Կերս
մտնե՛ք... Ռօնալտ, Ռօ-
նալտ...

Ռօնալտ... (Դու քանի՞ քանքս ելլելով)
Օ իս կը կանչեն... ՄՏ... միտէ յուշիւ-
արդիկները զիս կը ծաղրեն... արդեօք լու-
եացս զործարանը խաղաղութեամբ է... ՄՏ,
փախիմ այս տեղէս... (Ինչո՞ւ չ'եմ քեզ իմացուցել
նայն ձեռնէ՝ որտէ՛ շրայ կ'ելլէ) Կերս
մտնե՛ք... Ռօնալտ, Ռօ-
նալտ...

Ռօնալտ... (Բարբիս յանկարծ) Ռօնալտ,
Ռօնալտ... Երբեք նայելու և Կատարինէ
տեսնելու կ'սկսէ եր քեզ) Կատարին... յայտ-
նէ, թէ օր դու ես...
Ռօնալտ... Լըս եմ Ռօնալտ... քու
սիրուհիդ... (Երբեք հանկարծ թիւ ձեռնէ
քեզ 'ի հիշու ինչ ձեռնայն) ՄՏ, արդեօք իմ
սիրականս կը տեսնեմ... հաւատամ այլուր
նեղութեամբ...

Ռօնալտ... ՄՏ... սիրուհիս... քու
Ռօնալտը կը տեսնես...
Ռօնալտ... Կերս մտնե՛ք... անոյշ յոգ.

Ռօնալտ...
Ո՛վ Բատուած, իմ Բարբիս...

Նած եւ Ռօնալտ (անտէր ձեռնէ հիշու ինչ
նայն ձեռնէ)

S T U B U R U N Ե

NOTES ON SUBURNA

(Երբեք չ'եմ քեզ իմացուցել ձեռնայ
նայն ձեռնէ՝ որտէ՛ շրայ կ'ելլէ)

Ռօնալտ... (Թո՛ղ մայրդ թէյը պատրաստէ,
իսկ մենք զիրար տեսնենք անանձին... լըտէ
ինձի իմ սիրուհիս, իմացս մայրդ մեր իրա-
բու վրայ ունեցած սերը. և ուսկից...
Ռօնալտ... (Նկէց՝ որ դու կը սիրես. այն.
եւ յայտնեցի իրեն, և ինքը շատ ուրախա-
ցաւ... ալ երջանիկ եմ Ռօնալտ...)

Ռօնալտ... ՄՏ... վասն զի Սոփիոյ և
Վաղարշոյ մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատ-
ուեցաւ... ՄՏ, Կատարին, ի՛նչ սարսափե-
լի սրտերագինեքու մէջ զանուեցայ... սու-
կայի բան էր երկու կողմի թշուառաց իրարու
վրայ յարձակիլը. բաջ զինուորներուն զարն-
ուելով ինկած ատեննին ըրած կայտաւորը,
երկաթի կտորուանքներուն աստղերու նման
մթնոլորտին մէջ փայլելը, և վերջը հարիւրա-
ւոր երեսասարդներ զետնիւր փակելը, ականսե-
րուն պայթիլը, ձիաւոր զօրաց՝ թշուառոյն
վրայ յարձակիլը, անոնց երգեմն ետ մղուիլը,
երգեմն ալ ետ մղելը... ՄՏ, սն ինչ
ստիակի տեսարան է, երբ արիասիրտ զինու-
րականներ մերկ թուրը ձեռուրնին «Յառաջ
քալեցէք, մի՛ վատար. հայրենեաց պատուոյն
համար է» կ'աղաղակեն. և քու Ռօնալտը.
Կատարին...

Ռօնալտ... ՄՏ, բաւական է, կ'աղաղեմ.
սիրտս կը թնդայ...
ալ մի՛ պատմեր...
խեղճ հոգիներ...

ՄՏ, Ռօնալտ, զեռ ընձ կընար հաւա-
տալ, որ ինքը քովս ես... բայց այն, ասոնք
քու ձեռուրներդ են... փանթ քեզ Կատարի-
նամութիւն, փանթ քեզ հայր երկնասոր...
Ռօնալտ...
Յաւերժ մընան սրտերըս մեր
'ի կատարեալ ուրախութեան.
Մոռնանք անցեալ սրտուր դեպքեր.
ապրինք մեր միտ 'ի ցնծութեան.

ՄՏ յուշեան ալ չ'ըսենք
զատրն բաժանն այն անջաման.
արիւթեամբ զիրար զրկե՛ք,
մինչև մտնենք ցուրտ գերեզման.

ՄՏ զհիւ Սիրոյ թող միշտ վառի
մեր սրտերուն կենդանին մէջ.
ալ արտմութեան ցաւանք տեղի,
մինչև հասնինք կենաց մեր վերջ.

Յանձնե՛ք զմեզ այն Լակին
որ է պատճառ մեր կուժեան.
հանդիստ, ուրախ բոլորովն
ըլլանք մեկտեղ միշտ յաւիտեան.
(Կերթե՛ն)

ՄՏ զհիւ Սիրոյ թող միշտ վառի
մեր սրտերուն կենդանին մէջ.
ալ արտմութեան ցաւանք տեղի,
մինչև հասնինք կենաց մեր վերջ.

Յանձնե՛ք զմեզ այն Լակին
որ է պատճառ մեր կուժեան.
հանդիստ, ուրախ բոլորովն
ըլլանք մեկտեղ միշտ յաւիտեան.
(Կերթե՛ն)

S T U B U R U N Գ

NOTES ON SUBURNA

Ռօնալտ... (Բարբիս յանկարծ) Ռօնալտ,
Ռօնալտ... Երբեք նայելու և Կատարինէ
տեսնելու կ'սկսէ եր քեզ) Կատարին... յայտ-
նէ, թէ օր դու ես...
Ռօնալտ... Լըս եմ Ռօնալտ... քու
սիրուհիդ... (Երբեք հանկարծ թիւ ձեռնէ
քեզ 'ի հիշու ինչ ձեռնայն) ՄՏ, արդեօք իմ
սիրականս կը տեսնեմ... հաւատամ այլուր
նեղութեամբ...

Ռօնալտ... ՄՏ... սիրուհիս... քու
Ռօնալտը կը տեսնես...
Ռօնալտ... Կերս մտնե՛ք... անոյշ յոգ.

Ռօնալտ...
Ո՛վ Բատուած, իմ Բարբիս...

(այս փնտջիս՝ Սառա, Ռոնալդ և Վառարենի ներ-
սին էր գտն)

Ռոնալդ
Վառարենի
Սառա

Մէջ, ինչ քաղցրիկ է դէպքըն այն
երբ երկու սիրտ կը միանան,
իրարու քով երջանկութեան
անպատմելի համը կ'զգան :

Չըկայ ուրիշ իրողութիւն՝
որ կարենայ տալ կատարեալ
մարդու սրտին զուարթութիւն,
որ տրտմութեամբ միշտ է լցեալ :

Եւ յի, մարդըս երբ չէ առած
անկեղծ Սիրոյ անոյշ համը,
իւր խեղճ սիրտը դեռ չէ գիտցած
երջանկութեան ինչ ըլլալ :

Սէրն է միայն տոգոյն դէմքին
կարմրութիւն ընծայողը,
ցաւօք վտօք լցեալ սրտին
մխիթարանք սրբաբեղողը :

Սէրը միայն կը փարատէ
երկշտ սրտին սև ամպերը .
տրտմեալ հոգին կ'արթնցնեն,
ալ ջնջել իւր վտերը :

Երբ մեր անձը ձախորդութեան
ծովուն մէջը ընկղմած է,
ազնիւ Սէրըն՝ աղատութեան
եղբը մեզի կը ցուցունէ :

Երբ արեւմտ յաւերժ կեցցի՝
երկնապարզերն այն սուրբ Սէր .
յաւերժ կեցցի, յաւերժ կեցցի .
յաւերժ կեցցի նա՛ ի մէջ մեր :

Ի ընկեր նարվէդին . (ինչորէն) Ինչ ա-
նոյշ երգ . . . Ինչպէս պիտի կարենամ սիրտս
այն աստիճան կարծրացնել, որ այս երջան-
կութեամբ լցուած անուկ սրտերը տրտմու-
թեամբ լեցնեն . . . խելոնեցայ, ես ինչ կը
խորհիմ . . . քիչ մնաց որ խղճիս պիտի հնա-
զանդէի : (զինքն մէջ ինքնուրուշ) Հիմայ ինչ
ընեմ . հոս ժամանակ անցունելը օգուտ մը
չունի . (որով ի գեղը բաւելով, և անոր եղբրը
փնտջելով) այս տեղը նպատակին շատ ազնի կը
ծառայէ :
(գեղին եղբին վրայ գոնուած ընդհանր յիշատակի
ծածկոտի, և ահաբեի շայնով մը կ'սկսէ պօռալ)
Ռոնալդ, Ռոնալդ :

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե

ՌՕՆԱԼԳ ԵՆ ՆԱՐՎԵՂԻՆ Բ ԸՆԿԵՐ

Ռոնալդ . (արարողոք դոռալ ելելով) Օ՛իս
կը կանչեն . . . ո՛վ է . . . մեկից, որ կողմէն
եկաւ . . .

Ի ընկեր նարվէդին . (ընդհանր երկուն) Ռո-
նալդ, Ռոնալդ . (ընդհանր կ'սկսէ բռնկել) Հո՛ս,
այս կողմը նայէ :

Ռոնալդ . (բռնկած ընդհանր ձայնով) Ի-
նչ նայիմ ո՛վ մարդ, կամ ինչ հրեշ որ ես նկ-
խօսէ, շուտով :

Ի ընկեր նարվէդին . Հանդարտ կեցի՛ր, ո՛վ
յանդուզն երկտասարդ . քայլ մը անգամ ո՛չ
ետ, ո՛չ յառաջ . թէ չէ՛՛ զքեզ եղած տեղդ
քար կը դարձունեմ :

Ռոնալդ . (արարողոք շայնը եկած պեղին
ողովելով) Ո՛վ յիմար ստամանայ, ո՛վ կարծե-
ցիր դու զիս . շուտով դուրս ելի՛ր եղած տե-
ղէդ . թէ չէ՛՛ հիմայ միայն մարմին կը դար-
ձունեմ զքեզ . շուտ ըրէ՛, դուրս ելի՛ր . միայն
տասը մանրերկրորդ :

Ի ընկեր նարվէդին . (յանկարծափի կեցած
պեղին դոռալ զաւելելով և Ռոնալդի վրայ յարձակելով
որովիս պալիկ հասնող զայն) Ո՛րո՛ւ դու կը համար-

ձակիս ասանկ սպառնալիք մը ընելու . . .

Ռոնալդ . (զինքն կեցած ստամանային որովիս
պալիկ ելելով և գեղինը փնտջելով զայն) Ինչորէն կը
բռնէ) Ի՛նչ կը համարձակիմ . ոչ թէ մի-
այն սպառնալիք, այլ աւելի ևս . (արարողոք
հարձակելով վրայ դնելով) ըսէ՛ նայիմ, նորատե-
սիլ ստամանայ, զաղբեցունեմ շունչդ :

Ի ընկեր նարվէդին . (արարողոք) Երբէ՛,
կ'աղաչեմ . և ես կ'երդնում անգամ մըն ալ
ոչ այսպիսի փորձ մը ընելու, և ոչ ալ ուրիշ
փնաս մը քեզի հասցունելու :

Ռոնալդ . Ելի՛ր, և շուտով կորսուէ՛՛ աւ-
կէց . շուտ ըրէ՛, մի՛ գանգաղիր :

Ի ընկեր նարվէդին . (արարողոք կ'սկսէ
փախչել) Վտեր երբ վախցունելու անձը . Սար-
սիլիայի մեկ ըլլամ, թէ որ անգամ մըն ալ
այսպիսի փորձ մը ընեմ . (կ'երկուս)

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ը

ՌՕՆԱԼԳ

Ռոնալդ . Ինչ խելք, ինչ յիմարու-
թիւն . . . հո՛ս առակաց միտքը ահա և դո-
ղով լեցունող անգամներէն մէկը . . . (քիչ մը
արթն խորհելէն վերջ) աւա՛ղ, սխալեցայ . . .
այս ընթացքը բռնելու չէի . գոնէ՛՛ առջի բերան
քիչ մը վախ և հնազանդութիւն ցուցունելու
էի, և վերջը՝ ի զարմացումս իւր անձունի խոր-
հորածութեան, կամ լաւ է ըսեմ, իւր ար-
ջային գաղափարին՝ վրան յարձակելով լաւ
ծեծ մը քաշելու էի . բայց աւա՛ղ, որ անպատ-
րաստ գտնուեցայ . . . հայ կապիկ, քիչ մնաց
որ բանս պիտի լըմնցուներ . բայց ինչ որ է
նէ՛՛ աղատեցայ . . . արդեօք ինչ նպատակ ու-
նէր . . .

Ինչ կ'ըլլայ թող ըլլայ . . . լաւ որ Վառարենը
չ'իմացաւ . . .

Ընա՛ղ մարդկային անմահ մտաց որ խել մը ա-
սանկ անձունի բռնեցու հաւատք կ'ընծայեն . . .
Փնտք քեզ Վախախնամութիւն, որ ես անոնց
մէջ չեմ (կ'երկուս)

(Պիտի շարունակուի)

Չ Ե Գ Յ Ո Ւ Ն Յ Ի Ն Ի Ր

Չ Ե Գ Յ Ո Ւ Ն Յ Ի Ն Ի Ր

Ինչ, դուն ես, դո՛ւ, քաջ իմ կոյս,
երկմիտ աչերս շացում են .
Ինչ զողորմուն սրայծառ լոյս
փայլում է այն սաղաարտէն :

Սպիտակ — կարմիր դարգմանակ
շողող ծրփում է ի յօգս,
սեաւ քո վարսից բեր հիւսակք
ծածանում են նուրբ քո յուս :

Օրա՛հք քո իրանը դեղատեռ
զրահք ծածկել են լանջք քնքուշ .
զրահք, այլ ոչ տեսնեմ ես
նորա ելեկէն անոյշ :

Բայց տեսնեմ ես քո ծրնկուին
տեսնեմ քո մանրիկ սուտնք,
զոր յառաջ մինչուկ դետին
ծածկէին երկայն տրտունք :

Եւ յի հրեշտակին՝ որ երբեմն
եկաց դրախտին դրանը քով,
նմա նման, տիրուհիս,
փայլալ գու առ զրահներով :

Կորս աչացը հանդոյն
քո ականդղը կապուտակ
սպառնալիցք թշնամոյն,

ինձ ժպտում են անուշակ :

Սանտ թշնամոյն սուր փրքինք
անվնաս ըզքե անցնին .
քեզ զարնեն միայն մեղմ նետինք
Սիրոյ մանկիկ լստուածին :

Չ Ո Ւ Ն Ի Ն Ի Ր

(Որ մը Վաղղիոյ թատրոններուն մէկուն
գրախտին (բառարտ) մէջ երկտասարդ մը
զբուսհի մը հետ խօսակցելէն վերջը՝ խոնար-
հութեամբ կը խնդրէ իր մէն, որ բարեհաճի
խաղը վերջանալէն ետքը իրեն հետ թէ մը
խմելու . զբուսհին յօժարութեամբ կ'ընդու-
նի երկտասարդին առաջարկութիւնը . ուստի
երբ խաղը կը լննայ, մէկտեղ վար կ'իջնան .
բայց երկտասարդը տեսնելով որ զբուսհին ի-
րեն մնաս բարե ըսելով կը ցախկէ շքեղ կառ-
քի մը մէջ զարմանքով մը կը յիշէ իրեն ժամ
մը առաջ ըրած խոստումը . որուն զբուսհին
անտարբեր կերպով մը կը սրտատխանէ . Կրաւ
որ Վրախտին մէջ ամենքս ալ մէկ ենք, բայց
երկրի վրայ ոչ երբեք » :

Եւ զմարդուն մէկը անգամ մը կը տօգո-
հար ըսելով, « Չեմ կրնար ըստանեացս հա-
ցը հոգալ : » « Եւ ես », ըսաւ անդիէն ժրա-
ջան երկտասարդ մը « առանց աշխատելու » :

Չ Ա Ն Ո Ւ Յ Ո Ւ Մ Ն

Սարգսրոտեւո՝ Գլխաւոր պեղին են առայժմ :
Վառարենու-պօլիս Սէրը—Խանը Երբաւ-
Լեւրիս Գրաստեանը . Երբորդ Գրաստեանը . Լեւ 15 :
Մերձան—Չարլզին Սարգսրեան յարգոյ Պ .
Յարո-Լեւրիս Գրաստեանը :
Սէրը—Խանին Գրանը մէջ Գրաստեան Սար-
գսրեան Պ . Սարգսրոտին խանութը :
Մեծ—Սոր—Խանը . Մեծձոռայը Հալապիս
Լրագրոյն Գրաստեանը Յարգոյ Պ . Եօրիէն յե-
տով :
Ի՛նչ . Բասաժ—Օրեանլալ փողոց : Թիւ 2 :
Ի՛նչ . Ի՛նչ . Գրաստեանը Գրաստեանը :
Վալալա—Սարգսրեան Գրաստեանը Մ . Ուրեւ Գրա-
ղեանց Գրաստեանին Գրաստեանը :
Լրագրոյն . Լեւրեցաստեանը ընկերութեան Լան-
Գրանը :
Օրեանլալ . Արշալոսոյ Արարարեան Գրա-
ստեանը :
Հալեւ . Մեծարգոյ Գրաստեանին Սարգսրեանի
Յովհաննէս Աղային վաճառարանը :

Հ Ե Գ Յ Ո Ւ Ն Յ Ի Ն Ի Ր

Կ Ո Ս Տ Ա Ն Գ Ե Ո Ւ Գ Օ Ղ Ի Ս

Ա Ր Ե Ի Ե Լ Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն
Վ Ի Զ Ի Բ — Խ Ա Ն